

BESCHERMD OP JEZELF WONEN

Voorbeelden van toenemende zelfredzaamheid

De combinatie van zorg en wonen, komt steeds vaker voort uit particuliere initiatieven. Soms wordt dit negatief geduid als het vullen van gaten in een versoberde verzorgingsstaat. Het kan ook gezien worden als een teken van toenemende zelfredzaamheid.

Het voordeel van particulier initiatief is dat de directe omgeving van mensen meer betrokkenheid en invloed heeft op het functioneren van een voorziening. Bovendien biedt het kansen voor doelgroepen die voorheen vaak buiten de mainstream van 'zorg-wonen' vielen. 'Het Vogelnest' in Amersfoort, geïnitieerd door Stichting De Grasboom, is een goed voorbeeld; een kleinschalig woonproject gericht op jonge mensen met een stoornis in het autistisch spectrum. Sinds de oprichting van de stichting door ouders en verzorgers is een aantal projecten voor deze doelgroep gerealiseerd, waarvan Het Vogelnest de meest recente is. In woningcoöperatie De Alliantie werd een partner gevonden, die als ontwikkelaar en verhuurder de bouw van een woongroep met 15 appartementen mogelijk maakte. In het gebouw is naast de woongroep een aantal sociale huurappartementen gemaakt, als onderdeel van de groot-schalige vernieuwing van de buurt. Daarbij geeft deze situatie gestalte aan de wens de woonsituatie voor de mensen in de woongroep zo min mogelijk op een 'zorg-locatie' te laten lijken. Het is immers voor de meeste bewoners de eerste stap naar zelfstandigheid.

PRAKTISCHE IDEEËN

De bijeenkomsten waar OIII architecten de voortgang van het ontwerp presenteerde om feedback te krijgen werden druk bezocht door ouders, verzorgers en de toekomstige bewoners. Het voorstellingsvermogen van de toekomstige bewoners was daarbij opmerkelijk. Praktische ideeën en wensen met betrekking tot de technische uitrusting werden op deskundige wijze aan de architecten voorgelegd. Het ontbreken van een berging in de plattegrond ten opzichte van het aantal woningen werd in een oogwenk opgemerkt

door een van de toekomstige bewoners, de architecten waren daar behoorlijk van onder de indruk. Het maakte dat het plan met veel plezier werd ontwikkeld en hielp om binnen de financiële kaders zoveel mogelijk kwaliteit te realiseren.

AUTISTISCH SPECTRUM

De gemeenschappelijke problematiek van de bewoners van Het Vogelnest is dat de overgang van een beschermde thuissituatie naar zelfstandigheid zonder een goede begeleiding onmogelijk is. Verder blijkt het 'autistisch spectrum' bijzonder breed te zijn en kenmerkt de praktijk zich door enorme individuele verschillen. Daarbij speelt een zeer grote gevoeligheid voor de omgeving, zowel fysiek als sociaal, een grote rol. In het ontwerp moet er daarom een balans gevonden worden tussen de mogelijkheid tot afzondering en rust, naast het ideaal dat sociale interactie gefaciliteerd wordt. In Het Vogelnest liggen de woonheden in twee lagen rond een midden-zone waar alle gemeenschappelijke voorzieningen zijn gemaakt. De 2-kamer appartementen kunnen volledig zelfstandig functioneren en hebben een eigen buitenruimte. Op één plek is een gemeenschappelijke woonkeuken waar bewoners samen kunnen koken en eten als ze dat willen.

VRIJHEID

De binnenwereld van het gebouw is overzichtelijk en biedt bewoners de vrijheid te kiezen voor contact met anderen of afzondering. Het gebouw biedt een ruimtelijke organisatie die uitnodigt om te participeren in gezamenlijke activiteiten. Het ervaring opdoen met het omgaan met anderen is een onderdeel van het proces dat leidt tot meer zelfstandigheid. Maar van contact als sociale verplichting mag nooit sprake zijn. Het streven bij het ontwerp is daarom altijd

geweest de bewoners twee routes te bieden vanuit hun wooneenheid naar buiten. Een route leidt langs de gezamenlijke ruimte en is gericht op ontmoeting, een andere route kan worden genomen als je door niemand wilt worden aangesproken. Door in het hart van het gebouw met een dubbelhoge ruimte beide niveaus te verbinden, en te zorgen dat er via het dak licht binnenvalt, is er een centraal punt ontstaan dat als een huiskamer voor iedereen functioneert. Het is een ruimte die niet in het programma stond omschreven, maar dankzij de compactheid van het gebouw als extra kwaliteit kon worden gerealiseerd. De verkeersruimten zijn op beide niveaus zo gemaakt dat overal een zichtlijn naar de buitenwereld bestaat zodat het voor de zorgsector vaak kenmerkende gesloten karakter, vermeden wordt.

WONEN AAN EEN HOF

Boven op de twee verdiepingen van de woongroep zijn twee lagen met huur-appartementen gebouwd. Deze liggen rond een binnenplaats; een opgetild hofje waar alle voordeuren op uitkomen. Het idee is dat dit principe kansen schept voor een betere interactie tussen de bewoners, in plaats van de anonieme portiek of galerij. De bewoners beschikken hier over een gemeenschappelijke buitenruimte. Daarmee is er ook een gemeenschappelijk belang om deze ruimte op een ongedwongen manier voor allerlei doeleinden te gebruiken. Het ruimtelijk en sociale model voor deze woningen is geïnspireerd door de wijze waarop de woongroep voor jongeren met een stoornis in het autistische spectrum is ontwikkeld. Het vraagstuk rond de manier waarop mensen als onderdeel van een gemeenschap functioneren is immers universeel en niet gebonden aan een bepaalde groep. ◀

▶ Kijk voor meer informatie op o-drie.nl.

PROJECTINFORMATIE

Project

Het Vogelnest, Amersfoort

Opdrachtgever

De Alliantie (ontwikkelaar/verhuurder), i.s.m. Stichting De Grasboom

Programma

Woongroep voor jongeren met een stoornis in het autistische spectrum, 9 sociale huurappartementen

Architect

OIII architecten Amsterdam

Opgeleverd

2016